

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทัน
ทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON COMPETENCY-BASED
LEARNING TO PROMOTE POLITICAL LITERACY OF UPPER
SECONDARY SCHOOL STUDENTS

¹ชิตนรงค์ บัวงาม Chitnarong Buangam ²อัญชลี ศรีกลชาญ Anchalee Srikolchan

^{1,2}มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chitnarong@g.swu.ac.th

Article Received: July 15, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระยะที่ 2 การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเมือง 101 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นและแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ dependent-samples t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักการของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการรู้เท่าทันทางการเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ, การรู้เท่าทันทางการเมือง

Abstract

This research study aimed to develop and evaluate the effectiveness of learning activities based on a competency-based learning approach in promoting the political literacy of upper secondary school students. The research procedure was divided into two phases: Phase 1 involved developing learning activities based on competency-based learning to promote political literacy among upper secondary school students, and Phase 2 focused on evaluating the outcomes of implementing these learning activities. The research sample

consisted of 30 Mathayom 5 students enrolled in the Politics 101 course during the second semester of the 2024 academic year, selected using purposive sampling. The research instruments included the developed learning activities and a political literacy measurement for upper secondary school students. The data were analyzed using mean, standard deviation, and a dependent-samples t-test.

The results of the study were as follows: 1) The developed learning activities consisted of the principles of competency-based learning and the steps for implementing this approach: Step 1, determining competency-based learning objectives; Step 2, integrating learning content; Step 3, designing competency-based learning activities; and Step 4, reflection and evaluation. Additionally, guidelines for competency-based assessment and evaluation were established. 2) Students who participated in these learning activities demonstrated significantly higher levels of political literacy after the intervention compared to before, at the statistical significance level of $p < .05$.

Keywords: Learning Activities, Competency-Based Learning, Political Literacy

บทนำ

การพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของสังคมไทยที่ต้องส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพความแตกต่างหลากหลาย ยึดมั่นความเท่าเทียมเป็นธรรมในสังคม ความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย และการเรียนรู้ผ่านการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อส่งเสริมให้พลเมืองมีความตื่นตัวทางการเมืองและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560) หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ก. (1) บัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542) หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 7 ได้กำหนดความมุ่งหมายในกระบวนการเรียนรู้ว่าต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นต้น จากความมุ่งหมายของประเทศดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทักษะ และเจตคติทางการเมืองของพลเมืองในสังคมไทย

ทั้งนี้ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในปัจจุบันมีลักษณะของการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การทำกิจกรรมทางการเมือง และการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการใช้ Facebook, Twitter หรือ X, Instagram และ Line เป็นต้น (อิติยา จารุไพบูลย์พันธ์, 2563; ภาณุวัฒน์ มัธยมนันท์, 2561; รพีพร ธงทอง, 2564; วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และรัตนาวดี ลาพาย,

2563) และผลสำรวจเยาวชนของ คิต for คิตส์ ในรายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2023 พบว่า เยาวชนอายุ 15-25 ปีมีความผันไหวเสรีภาพทางความคิดได้รับการคุ้มครองและสังคมเปิดพื้นที่เพื่อคนหลากหลาย ฟันถึงการทลายระบบอุปถัมภ์และเส้นสาย พร้อมทั้งแก้ปัญหาการทุจริต และต้องการการปฏิรูปเศรษฐกิจให้ทุกคนกินดีอยู่ดีและมีโอกาสเสมอภาคกัน (วรตล เลิศรัตน์ และสรรัช สินธุประมา, 2566) จากผลสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนและงานวิจัยในช่วงต้นสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนใส่ใจกับปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมและมีแรงจูงใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่ในทางกลับกันงานวิจัยของวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และรัตนาวดี ลาพวย (2563) ที่พบว่า เยาวชนบางส่วนมีความรู้สึกไม่แน่ใจว่าระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน (ร้อยละ 7.0) ไม่แน่ใจว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (ร้อยละ 3.0) และไม่แน่ใจกับความเหมาะสมของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ร้อยละ 20.0) นอกจากนี้ งานวิจัยของพรรณนันทน์ สายจันดี, ธรรมนิธย์ วราภรณ์ และชัยยศ จินารัตน์ (2565) ที่พบว่า การรับรู้ทางการเมือง การล่อลวงเกลารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของรพีพร ธงทอง (2564) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและจิตสำนึกทางการเมืองของเยาวชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเมืองที่ถูกต้องเพื่อแก้แค้นที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเมืองดังกล่าว ช่วงต้นและพัฒนาทักษะทางการเมืองที่สำคัญสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุระหว่าง 16-18 ปี) ที่เริ่มมีความสนใจในสถานการณ์ทางการเมืองและเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองของประเทศในอนาคต โดยครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์ต่างๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางสังคม เอื้อให้นักเรียนปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมืองซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า “แนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ” มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้ให้ถึงระดับที่สามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตได้ (Mkonongwa, 2018; O'Sullivan and Bruce, 2014; Scheopner Torres, Brett, and Cox, 2015; คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, 2563, 2564; สุจิตรา ปทุมลังการ, 2552) ซึ่งงานวิจัยที่นำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียน พบว่า สามารถช่วยพัฒนาและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนได้ (ชวลินุช จันธิมา, 2565; ณัฐวดี กุลละพัฒน์ และสิรินาถ จงกลกลาง, 2565; ประเสริฐ อุตตรา และสิรินาถ จงกลกลาง, 2566; อภิญญา สืบมา และสิรินาถ จงกลกลาง, 2565) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนและพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเมืองที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของสังคมไทยและเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนาการรู้เท่าทันทางการเมืองของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาทั้งในรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากการเปรียบเทียบการเรียนรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (R1 - D1) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันทางการเมืองและแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์นิยามและองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมของการรู้เท่าทันทางการเมือง หลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และแนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการออกแบบและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 การออกแบบและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับร่าง

1.2.1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันทางการเมือง เพื่อกำหนดขอบเขตขององค์ประกอบเชิงพฤติกรรมของการรู้เท่าทันทางการเมือง และนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

1.2.2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะมาวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้ที่นักเรียนจำเป็นต้องรู้และเข้าใจ จากนั้นนำเนื้อหาดังกล่าวมาบูรณาการเพื่อลดสภาระการเรียนรู้และเอื้อให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้น

1.2.3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะและเนื้อหาการเรียนรู้ที่ได้จากการบูรณาการมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10 กิจกรรมการเรียนรู้

1.2.4 การสะท้อนคิดและการประเมินผล ผู้วิจัยกำหนดคำถามสำหรับเป็นแนวทางของการสะท้อนคิดในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นคำถามปลายเปิด (open-ended question) ได้แก่ 1) นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้างจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ 2) จากกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติใหม่ๆ อะไรบ้าง 3) นักเรียนจะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้กับชีวิตจริงอย่างไร และผู้วิจัยกำหนดแนวทางการประเมินผลในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งวัดและประเมินผลตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้

1.3 การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง

1.3.1 ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ประเมินคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน คือ แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นแบบมาตราประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ

1.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ฉบับร่าง โดยการหาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ พิจารณาค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงจะนำไปใช้ในการทดลองได้ ทั้งนี้ ผลการประเมินคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง

ผู้วิจัยนำผลการประเมินคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงจนได้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมือง ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง และนำกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างและศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระยะต่อไป

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (R2 - D2) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

2.1 การออกแบบงานวิจัย

2.1.1 ระเบียบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยและพัฒนา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design)

2.1.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 549 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2567)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติม (วิชาเลือกเสรี) ส 30219 การเมือง 101 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นนักเรียนที่ผ่านการเรียนในรายวิชาพื้นฐาน ส 31102 หน้าที่พลเมือง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรสถานศึกษาและมีผลการเรียนในรายวิชาดังกล่าวอยู่ระหว่าง 1.00 - 3.50

2.2 การออกแบบและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 การสร้างแบบวัดการรู้เท่าทันทางเมือง ผู้วิจัยร่างแบบวัดการรู้เท่าทันทางเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ (situational test) ภายใต้อาณาการณ 5 สถานการณ์ จำนวนข้อคำถาม 30 ข้อ แต่ละข้อคำถามมีตัวเลือกจำนวน 4 ตัวเลือก กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถาม (scoring rubrics) 4 ระดับ และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันทางเมือง

2.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดการรู้เท่าทันทางเมือง ผู้วิจัยนำแบบวัดการรู้เท่าทันทางเมืองไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อ

ปรับปรุงแก้ไข โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการประเมิน (Index of Item Objective Congruence: IOC) ทั้งนี้ ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง พบว่า ค่า IOC ของแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และผู้เชี่ยวชาญไม่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม

2.2.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองฉบับร่างที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการทำแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง

2.2.4 ผู้วิจัยนำคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.745 และผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการทำแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง พบว่า 1) นักเรียนใช้เวลาในการทำแบบวัดฯ ประมาณ 30 - 45 นาที และ 2) ควรจัดบรรยากาศระหว่างการทำแบบวัดฯ ในลักษณะของห้องสอบ เพื่อให้ให้นักเรียนมีสมาธิและไต่ตรองตลอดช่วงเวลาของการประเมิน

2.3 ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.3.1 ผู้วิจัยทดสอบการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองที่พัฒนาขึ้น ใช้ระยะเวลาทดสอบ 45 นาที

2.3.2 ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้ฐานสมรรถนะฯ จำนวน 10 กิจกรรม ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน และการสะท้อนคิดของนักเรียนหลังการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้

2.3.3 ผู้วิจัยทดสอบการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลาทดสอบ 45 นาที

2.3.4 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจและประเมินคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองจากแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยเปรียบเทียบคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ dependent-samples t-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2.4 การปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผลการวัดและประเมินตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ และผลการสะท้อนคิดของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ นำไปสู่ผลลัพธ์ของงานวิจัยครั้งนี้ คือ กิจกรรมการ

เรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้ ได้นำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมาเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักการของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ซึ่งมีสาระสำคัญในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ฯ ออกแบบโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency-Based Learning) ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ () การเรียนรู้ฐานสมรรถนะมุ่งเน้น “การปฏิบัติ” โดยการปฏิบัติภาระงาน (task-oriented activities) ของผู้เรียน หรือการจัดประสบการณ์/สถานการณ์ที่หลากหลายของครู เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการค้นหาคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้ให้ถึงระดับที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตจริง และสร้างความรู้สึกรับรู้เป็นเจ้าของการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ครูผู้สอนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับ เป็นกรอบในการพัฒนาให้ผู้เรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่กำหนด) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต 3) ครูผู้สอนบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์หรือความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต เพื่อลดภาระการเรียนรู้และผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้นและฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ 4) ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง โดยสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกัน และมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ไปตามความถนัดและความสามารถของตน สามารถเรียนรู้ไปได้เร็ว-ช้าตามจังหวะการเรียนรู้ของตนเอง (self-pacing) 5) ครูผู้สอนมีบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขและให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และผู้เรียนร่วมสะท้อนคิด (reflection) การเรียนรู้ที่ผ่านมาของตนเอง และ 6) ผู้เรียนต้องสามารถแสดงพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ๆ ก่อนที่จะก้าวสู่การเรียนรู้ขั้นต่อไป โดยใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ครูผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้และสอนซ่อมเสริม ให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้ มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ครูผู้สอนต้องมีความชัดเจนว่าต้องการพัฒนาสมรรถนะอะไรให้แก่ผู้เรียน อธิบายสมรรถนะนั้นๆ ให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม และวิเคราะห์ว่าผู้เรียนจำเป็นต้องรู้อะไร ต้องมีเจตคติและคุณลักษณะอย่างไร และต้องมีทักษะอะไรบ้างที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามที่ต้องการ โดยกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่สะท้อนความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงานการแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต

ขั้นที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์หรือความรู้ในศาสตร์นั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่กำหนดไว้ เพื่อลดภาระการเรียนรู้และ ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้นและฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ

ขั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ครูผู้สอนจะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง และเน้น “การปฏิบัติ” โดยจะต้องสามารถทำให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผู้เรียนแต่ละคนอาจจะพบกับสถานการณ์ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ความสนใจ ความถนัด และระดับสมรรถนะ โดยกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ไปได้เร็ว-ช้า ตามจังหวะการเรียนรู้ของตนเอง (self-pacing) และครูผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) แก่ผู้เรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีจำนวน 10 กิจกรรม รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สารสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ชื่อกิจกรรมการเรียนรู้	สารสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 1-3: นักเรียนเป็นผู้ที่มีความตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เชื่อมมั่นในระบอบประชาธิปไตยและความเป็นธรรมทางสังคม นำเจตคติดังกล่าวเป็นแรงจูงใจในการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์และสืบค้นข้อมูลในประเด็นปัญหาที่มีผลต่อชีวิตของตนเองและสังคม และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการทางการเมือง	
1. การเมืองเรื่องใกล้ตัว	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองกับการดำเนินชีวิตประจำวันโดยการสำรวจสภาพแวดล้อมรอบตัวของแต่ละบุคคลว่ามีความเกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างไรและนำผลการสำรวจมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน จากนั้นร่วมกันเสนอแนวทางการอธิบายอย่างมีเหตุผลเพื่อปรับเปลี่ยนความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเมืองของบุคคลอื่น
2. ประเทศไทย “ทำไมต้องประชาธิปไตย?”	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย โดยเรียนรู้หลักการ ข้อดี ข้อจำกัดของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและระบอบการปกครองแบบเผด็จการ และร่วมกันวิเคราะห์ว่า “ประเทศไทยควรจะมีประชาธิปไตยหรือเผด็จการ?” โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนโดยการชก้าน (jurisprudential model) เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
3. “การเมือง” แก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างไร?	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงความเป็นธรรมทางสังคม ฝึกตั้งคำถามเชิงวิพากษ์และสืบค้นข้อมูลในประเด็นปัญหาที่นักเรียนสนใจและมีผลต่อชีวิตของตนเองและสังคม และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการทางการเมือง โดยนักเรียนจะสำรวจปัญหาที่รอบตัวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือชุมชนและเลือกศึกษาปัญหาที่คิดว่ามีผลกระทบต่อนตนเองและคนในสังคมมากที่สุด โดยใช้กระบวนการ “What-Why-How” เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 4-7: นักเรียนตระหนักถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของตนเอง และใช้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณที่ตนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทาง การเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิรัฐ	
4. “ก่อนลงประชามติ ร่างรัฐธรรมนูญ เราควรทำอะไร?”	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ตระหนักถึงสิทธิและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการออกเสียงประชามติ โดยนักเรียนจะได้สัมภาษณ์บุคคลที่เคยใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อสอบถามถึงวิธีการตัดสินใจก่อนการออกเสียงประชามติ นำเสนอผลการสัมภาษณ์ในชั้นเรียน และร่วมกันถอดบทเรียนวิธีการตัดสินใจก่อนการออกเสียงประชามติ จากนั้นจะร่วมกันศึกษารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและใช้สถานการณ์จำลองการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ “ถ้านักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสามารถลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ นักเรียนจะไปลงประชามติหรือไม่ไปลงประชามติ และถ้าไปลงประชามติ จะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวหรือไม่ เพราะเหตุใด”
5. เราจะมีส่วนร่วมแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและ	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงสิทธิและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ โดยนักเรียนจะได้สำรวจการเข้าชื่อเสนอแก้ไข

กฎหมายได้อย่างไร?	เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายในระบบการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (ระบบ e-initiative) และเลือกศึกษาร่างกฎหมายที่ตนเองสนใจ จากนั้นใช้สถานการณ์จำลอง “ถ้านักเรียนเป็นผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายดังกล่าว นักเรียนจะร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ เพราะเหตุใด”
6. “รู้ก่อนเลือกตั้ง” เตรียมตัวอย่างใดก่อนไป เลือกตั้ง?	กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงสิทธิและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรระดับประเทศและท้องถิ่น โดยนักเรียนจะสำรวจและศึกษาว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งตามทะเบียนบ้านของตนเองที่ผ่านมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละบุคคลมีคุณสมบัติอย่างไร และผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองต่าง ๆ มีนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นหรือประเทศอย่างไร โดยศึกษาจากฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและฐานข้อมูลออนไลน์ของพรรคการเมืองต่าง ๆ จากนั้นใช้สถานการณ์จำลอง “ถ้านักเรียนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในขณะนั้น นักเรียนจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด และเลือกพรรคการเมืองใด หรือไม่ประสงค์ลงคะแนนเพราะเหตุใด”
7. “การเมืองโปร่งใส” เราจะตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐได้อย่างไร?	กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงสิทธิและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน โดยนักเรียนจะได้ศึกษาการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ และประชาชน จากนั้นวิเคราะห์ว่า “ในฐานะประชาชน เราจะสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างไร?” และลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเสนอข้อร้องเรียนปัญหาที่พบเจอในชีวิตประจำวันของตนเองผ่านแพลตฟอร์มบริหารจัดการปัญหาเมือง (Traffic Fondue)
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 8: นักเรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไปใช้ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือแนวทางในการพัฒนาประเทศ และประเด็นที่มีความกังวลทางการเมืองกับบุคคลอื่นหรือบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยเหตุและผล และยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง	
8. “สภากาแฟ (World Café)” การเมือง เป็นเรื่องที่ทุกคนพูดได้!	กิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนจะร่วมกันสำรวจและคัดเลือกประเด็นปัญหาทางการเมืองในปัจจุบันที่นักเรียนมีความกังวลหรือมีคำถามถกเถียงกันมากที่สุด เพื่อนำประเด็นดังกล่าวมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้กระบวนการเสวนาสภากาแฟ (World Café)
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 9: นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ และประเด็นปัญหาทางการเมืองในประเทศหรือประเทศอื่น ๆ อย่างรอบด้าน และพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนที่จะเชื่อหรือนำมาประกอบการตัดสินใจทางการเมือง	
9. การติดตามข่าวสาร ทางการเมืองอย่างมี “วิจารณญาณ”	กิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนจะเรียนรู้ลักษณะของข่าวปลอมจากการวิเคราะห์ข่าวปลอมในฐานข้อมูลของศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสืบค้นข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ หรือประเด็นทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาอย่างลึกซึ้งโดยใช้เทคนิค SQ5R และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 10: นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุและผลของปัญหาทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้นเพื่อที่จะเตรียมตัวรับมือกับผลที่กำลังจะเกิดขึ้นตามมา ปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อปัญหาทางการเมืองเพื่อให้มองเห็นถึงมุมมองทางบวกจากปัญหาที่เกิดขึ้น และหาข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองโดยยึดหลักสันติวิธี	
10. “ความเครียด ทางการเมือง” จัดการได้อย่างไร?	กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนฝึกจัดการกับความเครียดทางการเมือง โดยร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่า “ในขณะนี้หรือที่ผ่านมา ตนเองมีความเครียดจากปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเรื่องใดบ้าง” จากนั้นนักเรียนวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ วิธีการหรือทางเลือกในการเตรียมตัวรับมือกับผลที่กำลังจะเกิดขึ้นตามมา และแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองดังกล่าวโดยยึดหลักสันติวิธี โดยใช้เครื่องมือ “ต้นไม้ปัญหา (Issue trees)” ร่วมกับ “เทคนิค Why Why Analysis” และนำผลการศึกษาในข้างต้นไปวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อดี โอกาส หรือมุมมองทางบวกต่อปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล ผู้เรียนจะสะท้อนคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของตนเอง และครูผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะต้องสามารถแสดงพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในบริบทหรือสถานการณ์นั้นๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ (performance criteria) ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ครูผู้สอนจะต้องสอนซ่อมเสริมให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียน จนกระทั่งผ่านเกณฑ์จึงจะสามารถไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ลำดับต่อไป

ทั้งนี้ แนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะมี 2 ระยะ คือ 1) การประเมินระหว่างการจัดการเรียนรู้ (formative assessment) เป็นการวัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามดูความก้าวหน้าและให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) โดยวัดจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ (performance criteria) ใช้การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ผู้เรียนจะได้รับการประเมินไปตามลำดับขั้นที่กำหนด ถ้าไม่ผ่านตามเกณฑ์การปฏิบัติจะได้รับการสอนซ่อมเสริมจนกระทั่งผ่านจึงจะก้าวไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ลำดับต่อไป และ 2) การประเมินรวบยอดหรือการประเมินผลสรุป (summative assessment) เป็นการวัดและประเมินผลหลังจากจบการเรียนรู้ทุกกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น คือ แบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเครื่องมือวัดและประเมินผลใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินตามสภาพจริงมากขึ้น

2. ผลการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจากแบบวัด การรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีระยะเวลาในการวัดห่างกัน 12 สัปดาห์ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการทดสอบที ของคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบเชิงพฤติกรรมของ การรู้เท่าทันทางการเมือง	ก่อนเรียน			หลังเรียน			t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมือง	2.26	0.35	ปานกลาง	3.25	0.38	มาก	17.67	< 0.05
2. การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผล	2.24	0.31	ปานกลาง	3.28	0.33	มาก	19.11	< 0.05
3. การใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมือง	2.16	0.39	ปานกลาง	3.28	0.35	มาก	16.54	< 0.05
4. การจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเอง	2.34	0.49	ปานกลาง	3.38	0.40	มาก	11.50	< 0.05
5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบใช้อำนาจรัฐ	2.21	0.38	ปานกลาง	3.32	0.37	มาก	14.32	< 0.05
รวม	2.25	0.26	ปานกลาง	3.30	0.25	มาก	33.26	< 0.05

*n = 30

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) คะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.30$, S.D. = 0.25) ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.25$, S.D. = 0.25) และจากการทดสอบค่าที (dependent-samples t-test) พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมีการรู้เท่าทันทางการเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้ ผลความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองแยกตามองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า ด้านการใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมืองมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผล ด้านการจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเอง และด้านการเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมือง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีหลักการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันทางการเมือง โดยการเรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเมือง นำไปใช้ในการทำความเข้าใจกิจกรรมทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองที่ตื่นตัวทางการเมืองในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองได้ สอดคล้องกับที่ วิชัย ต้นศิริ (2547) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนทางการเมืองสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควรที่จะสอนจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในเมืองไทย และมูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย (2556) อธิบายแนวทางการเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยว่า ควรเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ พฤติกรรม และการนำไปใช้ให้ปฏิบัติจริง ไม่ใช่เน้นแต่ความรู้ ความเข้าใจ แต่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสำนึกรับใช้สังคมผ่านการตั้งคำถาม ศึกษาหาข้อมูล และคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับหลักการของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและแต่ละขั้นตอนสามารถส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่ครูจะกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่สะท้อนความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีความชัดเจนจะช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ และเจตคติตามเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับที่ สุจิตรา ปทุมลังการ (2552) อธิบายว่า การเรียนรู้ฐานสมรรถนะจะต้องกำหนดผลการเรียนรู้หรือสมรรถนะอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, 2563, 2564) ที่ได้อธิบายว่า ครูต้องมีมาตรฐานสมรรถนะและจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับ

สำหรับเป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูมีเป้าหมายที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนทำอะไรได้ในระดับที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ โดยการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีความชัดเจนจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้และนำเนื้อหาดังกล่าวมาบูรณาการร่วมกัน และการบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้เมื่อต้องนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงมุ่งหมายไปที่การประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต มากกว่าที่จะเรียนรู้เพื่อความรู้ความเข้าใจเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ O'Sullivan and Bruce (2014) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นแนวทางพหุวิทยาการ (multidisciplinary approach) ซึ่งสมรรถนะมีลักษณะเป็นแบบองค์รวม แนวทางการเรียนรู้จึงต้องบูรณาการและเป็นองค์รวม และคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2562) อธิบายว่าการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจะต้องมีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง เพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนจะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น “การปฏิบัติ” โดยจะต้องสามารถทำให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบบริบทของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เช่น “กิจกรรม ‘รู้ก่อนเลือกตั้ง’ เตรียมตัวอย่างไรก่อนไปเลือกตั้ง? ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนทดลองนำความรู้ไปใช้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมาในเขตเลือกตั้งของตนเอง หรือกิจกรรม “การเมืองโปร่งใส” เราจะตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างไร ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้เสนอข้อร้องเรียนปัญหาที่พบเจอในชีวิตประจำวันของตนเองผ่านแพลตฟอร์มบริหารจัดการปัญหาเมือง (Trafy Fondue)” สอดคล้องกับที่ O'Sullivan and Bruce (2014) ได้อธิบายว่า ครูจะต้องสร้างหรือมองหาบริบทที่มีความหมายต่อนักเรียน (meaningful contexts) และแนวทางการเรียนรู้ไม่ควรเป็นกระบวนการให้ข้อมูล แต่ควรเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้ได้กำหนดแนวทางสำคัญที่ครูต้องให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) แก่ผู้เรียนเป็นระยะ เพราะเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับทราบความก้าวหน้าและข้อควรปรับปรุงต่างๆ นำไปสู่การพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ ดังที่ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2562) ได้อธิบายว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการปรับปรุงพัฒนา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ฐานสมรรถนะประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกันกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 10 กิจกรรม ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยเรียงลำดับการพัฒนาองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมของการรู้เท่าทันทางการเมือง เริ่มจากการพัฒนาการเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-3 เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเมืองและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ทางการเมืองที่มีต่อตนเองและสังคม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ในกิจกรรมต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, 2563, 2564) ได้อธิบายว่าเจตคติหรือทัศนคติ (attitude/attribute) เป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ครูควรสร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ กระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองและกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (self-directed learning) จากนั้นจึงเป็นกลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4-7 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ

ปัจจุบัน ทั้งนี้ กลุ่มกิจกรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8 ที่มุ่งเน้นการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผล และ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 9 ที่มุ่งเน้นการใช้วิจารณ์ตามข้อเท็จจริงตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมือง จะเห็นได้ว่า กลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4-9 ที่มีจำนวน 6 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้เรียน เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเป็นผู้ที่รู้เท่าทันทางการเมืองและการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ดังที่ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) ได้อธิบายว่า การรู้เท่าทันทางการเมืองของบุคคลจะต้องสามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ที่ตนจะเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการทางการเมือง ทั้งนี้ หลังจากที่คุณเรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-9 อาจเกิดความกังวลหรือความเครียดจากการติดตามข่าวสารทางการเมือง หรือสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไม่เป็นไปตามที่ตนเองคาดหวัง จึงนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 10 ที่มุ่งเน้นการจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเองด้วยการประเมินสถานการณ์ใหม่ว่าไม่ได้เลวร้ายอย่างที่คิด (cognitive reappraisal) และหาจุดสมดุลระหว่างความสบายใจของตนเองกับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Ford et al., 2023)

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะสะท้อนคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของตนเองที่ครอบคลุมในประเด็นเกี่ยวกับความรู้สึกระหว่างปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ความรู้ ทักษะ และเจตคติใหม่ๆ ที่ตนเองได้รับการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง สอดคล้องกับที่ O'Sullivan and Bruce (2014) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (reflective learning) ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้สะท้อนคิดความต้องการ แรงจูงใจ วิธีการ ความก้าวหน้า ผลลัพธ์ ฯลฯ ของตนเอง และ ในขั้นตอนนี้ ครูจะประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ (performance criteria) ร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ครูจะสอนซ่อมเสริมให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียน จนกระทั่งผ่านเกณฑ์จึงจะสามารถไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ลำดับต่อไปได้ ดังที่ สุจิตรา ปทุมลังการ (2552) ได้อธิบายว่าการประเมินฐานสมรรถนะให้ความสำคัญกับการประเมินแบบย่อย (formative assessment) อย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามดูความก้าวหน้า วินิจฉัยจุดด้อย จุดเด่นของผู้เรียน และให้ข้อมูลย้อนกลับ จะเห็นได้ว่าการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะมุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (assessment for improvement) ไม่ใช่การประเมินเพื่อตัดสิน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562)

2. ประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น

ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนมีการรู้เท่าทันทางการเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมจึงสามารถอนุมานได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีผลต่อการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 5 ด้าน อันเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับและมีความชัดเจนในการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเมืองในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามการจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงอย่างหลากหลาย ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและประเมินผลของครูที่มุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนามากกว่าการตัดสิน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Santi Indra (2019) ที่พบว่า การที่นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการจัดการปัญหาทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ ทัศนคติทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยที่นำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดรู้หรือการรู้เท่าทัน (literacy) ของผู้เรียน เช่นเดียวกันกับงานวิจัยนี้ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และการรู้เท่าทันสื่อ หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ชวลินุช จันธิมา, 2565) และทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ประเสริฐ อุตรา และสิรินาถ จงกลกลาง, 2566)

ผลของการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองในแต่ละองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนในช่วงก่อนเรียนที่อยู่ในระดับปานกลางมีการเพิ่มขึ้นในช่วงหลังเรียนเป็นระดับมากในทุกองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมตามลำดับ ดังนี้

ด้านการใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมืองมีการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนมากที่สุด โดยพฤติกรรมบ่งชี้ดังกล่าวได้รับการส่งเสริมผ่านการลงมือปฏิบัติที่ต้องสืบค้นข้อมูลทางการเมืองผ่านทางออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้นักเรียนได้วิเคราะห์และพิจารณาไตร่ตรองความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่หลากหลายมุมมองตลอดการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-10 สอดคล้องกับงานวิจัยของอิติตยา จารุไพบุลย์พันธ์ (2563) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถ้าผู้เรียนมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากและอ่านข่าวการเมืองในหลากหลายมุมมอง จะยิ่งมีความรู้เท่าทันข่าวการเมือง

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐมีการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนใกล้เคียงกับด้านการใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมือง สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบให้ทุกกิจกรรมมีเป้าหมายให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่ระดับการติดตามข่าวสารและกิจกรรมทางการเมือง การรณรงค์ให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การออกเสียงประชามติ การเลือกตั้ง การร่วมเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ไปจนถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจ ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2559) กล่าวว่า การสร้างสำนึกพลเมืองควรมุ่งสร้างให้ผู้ศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมผ่านการลงมือปฏิบัติ เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผลมีการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนเท่ากับด้านการจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเอง ทั้งนี้ พฤติกรรมบ่งชี้ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผลได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองของผู้เรียนในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้มีกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นที่มี “ข้อสนับสนุน” หรือเหตุผลจากความรู้ความเข้าใจหรือประสบการณ์ทางการเมืองของตนเองและหลักฐานเชิงประจักษ์ต่างๆ ประกอบกับการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ จึงทำให้พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนผ่านการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนและเปิดกว้างทางความคิดตามพฤติกรรมของผู้เรียนในปัจจุบันที่ตื่นตัวต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง ดังงานวิจัยของรพีพร ธงทอง (2564) ที่พบว่า เด็กและเยาวชน

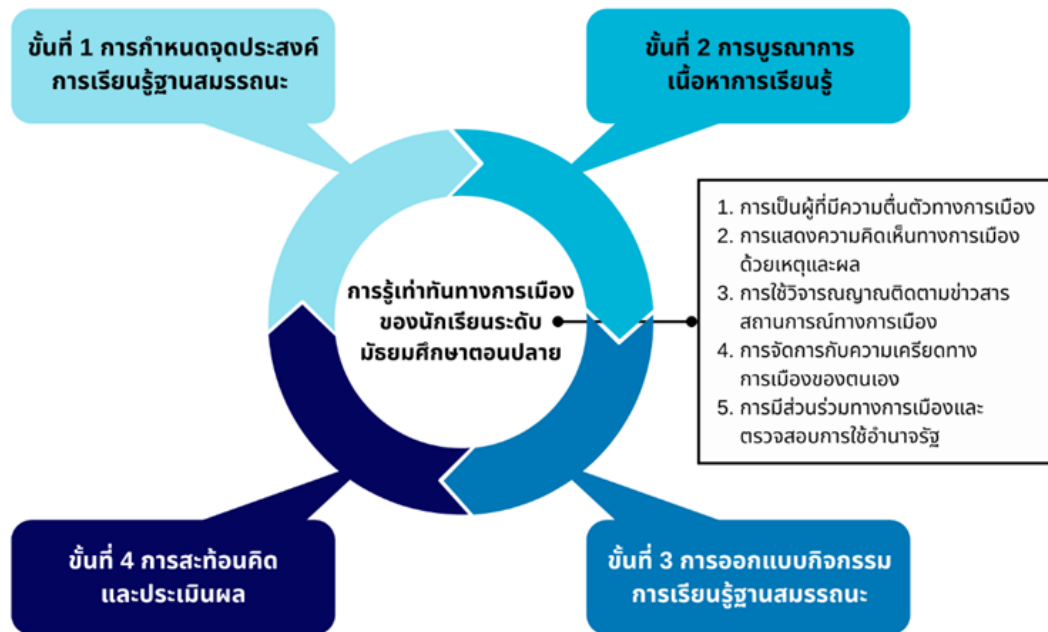
ไทยสมัยใหม่มีทัศนคติว่าความต้องการในการแสดงออกทางการเมืองเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมและไม่จำกัดขอบเขต และการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนความเดือดร้อนเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมบ่งชี้ด้านการจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเองได้รับการพัฒนาตามข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของ Ford et al. (2023) ที่กล่าวว่า การจัดการกับความเครียดทางการเมืองควรเบี่ยงเบนความสนใจตนเองไปเรื่องอื่น ประเมินสถานการณ์ใหม่ว่ามันไม่เลวร้ายอย่างที่คิดและการหาจุดสมดุลระหว่างความสบายใจของตนเองกับประโยชน์สาธารณะ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาอย่างรู้เท่าทัน ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้เข้าใจบริบทของปัญหาอย่างรอบด้านก็มีความสบายใจมากยิ่งขึ้น

ด้านการเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นด้านที่มีการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนน้อยที่สุดจากพฤติกรรมบ่งชี้ทั้ง 5 ด้าน อันเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนเจตคติทางการเมืองนั้นต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความตระหนักรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาพฤติกรรมบ่งชี้ดังกล่าวเป็นลำดับแรกในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-3 ผ่านการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเมืองกับประเด็นปัญหาทางสังคมรอบตัว ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิชัย ต้นศิริ (2547) ได้อธิบายว่า การพัฒนาบุคลิกภาพและวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5-6 ควรเป็นการสอนที่เน้นเชิงปรัชญาการเมืองและสังคมในแนวดึงมากกว่าแนวนอน กล่าวคือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์แบบนักปรัชญา ต้องการให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ประเด็นของความยุติธรรม ความเสมอภาค เสรีภาพ เป็นต้น ดังนั้น การที่ผู้เรียนจะพัฒนาการเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองได้อย่างคงที่นั้น ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ กระบวนการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล ซึ่งสามารถส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 5 องค์ประกอบเชิงพฤติกรรมได้ ได้แก่ 1) การเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมือง 2) การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผล 3) การใช้วิจารณ์ญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมือง 4) การจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเอง และ 5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

กระบวนการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนที่จะนำกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้ ควรศึกษาให้เข้าใจในหลักการของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ แนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อให้สามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ชุมชน และผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถนำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ หรือสมรรถนะด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้

1.2 การเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะให้ความสำคัญกับการนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปลงมือปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง จึงควรมีเวลาที่เพียงพอต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล และถ้านำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่มีเวลาเรียน 1 คาบต่อสัปดาห์ ควรออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในช่วงเวลาอื่นๆ นอกห้องเรียนเพิ่มเติม หรือผู้สอนในโรงเรียนนั้นๆ สามารถร่วมกันบูรณาการการเรียนรู้ระหว่างรายวิชาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงของความรู้ ทักษะ และเจตคติในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเป็นองค์รวมและมีเวลาในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของการรู้เท่าทันทางการเมืองในแต่ละระยะ การเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล โดยการใช้ตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลง เช่น normalized gain score และการนำเสนอพัฒนาการรายบุคคลด้วยกราฟเส้น (line graph) ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำข้อมูล

มาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาและนำเสนอการรู้เท่าทันทางการเมืองที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งควรมีการนำแนวทางการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปเป็นแนวทาง ในการส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของผู้เรียนระดับต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นในรูปแบบอื่นๆ เช่น การพัฒนา รายวิชาฐานสมรรถนะ การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ฯลฯ

2.3 ควรมีการศึกษาโดยนำแนวทางการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปพัฒนาคุณลักษณะหรือ สมรรถนะของพลเมืองด้านต่างๆ ต่อไป เช่น สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizenship with Global Mindedness) ความเป็นนวัตกรรมสังคม ความเป็นผู้ประกอบการ ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). รายงานเฉพาะเรื่องที่ 12 หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ชวัลนุช จันธิมา. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะร่วมกับแนวทางการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสุขศึกษาและการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวดี กุละพัฒน์ และสิรินาถ จงกลกลาง. (2565). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารราชพฤกษ์, 20(1), 59 - 70.
- ธิดิยา จารุไพบูลย์พันธ์. (2563). การรู้เท่าทันข่าวการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประเสริฐ อุดรา และ สิรินาถ จงกลกลาง. (2566). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 8(2), 55 - 64.
- พรรชรนนท์ สายจันดี, ธรรมนิศย์ วราภรณ์ และชัยยศ จินารัตน์. (2565). การรับรู้ทางการเมืองการกล่อมเกลாதทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6(2), 26-40.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74ก หน้า 1-23. (19 สิงหาคม 2542).
- ภาณุวัฒน์ มัธยมนันท์. (2561). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย. (2556). กรอบแนวคิดหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคอิมเมจ.
- รพีพร ธงทอง. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 16(1), 27-40.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40ก หน้า

- 1-90. (6 เมษายน 2560).
- วรตล เลิศรัตน์ และสรวิศ สิ้นธุประมา. (2566). เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2023. แหล่งที่มา <https://kidforkids.org/child-family-situation-report-2023/>. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2567.
- วัลลภ รัฐนัตรานนท์ และรัตนาวดี ลาพวย. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย: มลเหตุรูปแบบ และผลที่เกิดขึ้นตามมา. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 7(1), 1-18.
- วิชัย ตันศิริ. (2547). วัฒนธรรมการเมืองและการปฏิรูป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). การประเมินตามสภาพจริงอิงสมรรถนะ. แหล่งที่มา <http://www.curriculumandlearning.com/?page=Books&language=th>. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2567.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดความรู้ (literacy). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). คู่มือการนำกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุจิตรา ปทุมลังการ. (2552). ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประเมินผล. หนังสือพิมพ์สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและอาชีพ ฉบับเดือนมกราคม 2552. 1-11.
- อภิญา สิบมา และสิรินาถ จงกลกลาง. (2565). ผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 10(2), 71 - 83.
- Ford, B. Q., Feinberg, M., Lassetter, B., Thai, S. and Gatchpazian, A. (2023). The political is personal: The costs of daily politics. *Journal of Personality and Social Psychology*, 125(1), 1-28.
- Mkonongwa, L. M. (2018). Competency-based teaching and learning approach towards quality education. From https://www.semanticscholar.org/paper/Competency-based-teaching-and-learning-approach-Mkonongwa/3c9e58278db5a26a24bd576328946a622ba994bb?utm_source=direct_link. Retrieved February 26, 2024.

- O'Sullivan, N. and Bruce, A. (2014). Teaching and Learning in Competency Based Education. From https://www.researchgate.net/publication/269810124_Teaching_and_Learning_in_Competency_Based_Education. Retrieved February 26, 2024.
- Santi Indra, A. (2019). Enhancing Active Citizenship and Political Literacy among Young Voters in High School. Paper presented at the Proceedings of the Social and Humaniora Research Symposium.
- Scheopner Torres, A., Brett, J. and Cox, J. (2015). Competency-Based Learning: Definitions, Policies, and Implementation (ED-IES-12-C-0009). From https://www.researchgate.net/publication/316558365_Competency-Based_Learning_Definitions_Policies_and_Implementation. Retrieved February 26, 2024.